

LAPSIIN KOHDISTUVAN VÄKIVALLAN AJANKOHTAISET YHTEISKUNNALLISET KYSYMYSET

8.10.2025

Noora Ellonen

Tänään käsiteltävät kysymykset

Lapset ja
väkivalta ilmiönä

Yhteiskunnan pyrkimys
puuttua lapsiin
kohdistuvaan väkivaltaan

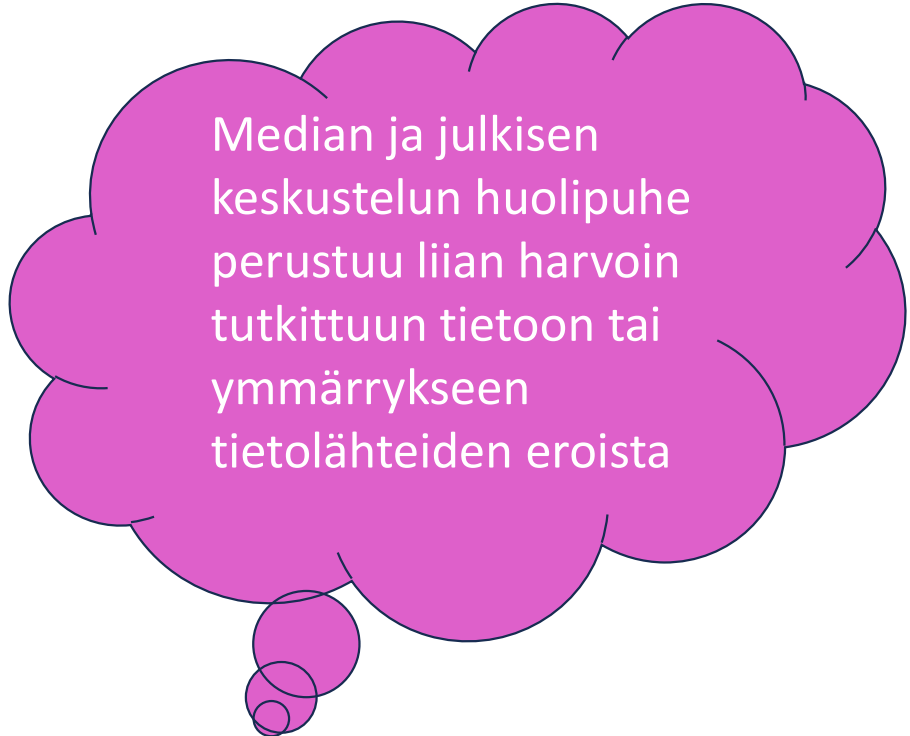
Nuorisorikollisuus huolettaa, jos vähänkin seuraa viestimiä. Ruotsista leviää väkivaltaisia jengejä, kuten Dödspatrullen, ja ne värväävät huumekauppiaikseen mieluusti alaikäisiä. Väkivaltaiset tyttöporukat ryöstävät muita nuoria ja repivät merkkivaatteet yltä. Kiusaaminen menee kidutuksen asteelle, ja myös poliisin tilastoissa alle 15-vuotiaiden suorittamat pahoinpitelyt ovat viime vuosina lisääntyneet.

Kaikesta tästä huolimatta Suomen nuoriso on isossa kuvassa kunnollisempaa ja nuorisorikollisuutta on vähemmän kuin koskaan mittaushistorian aikana, sanoo kriminologian tutkija **Matti Näsi** Helsingin yliopistosta.

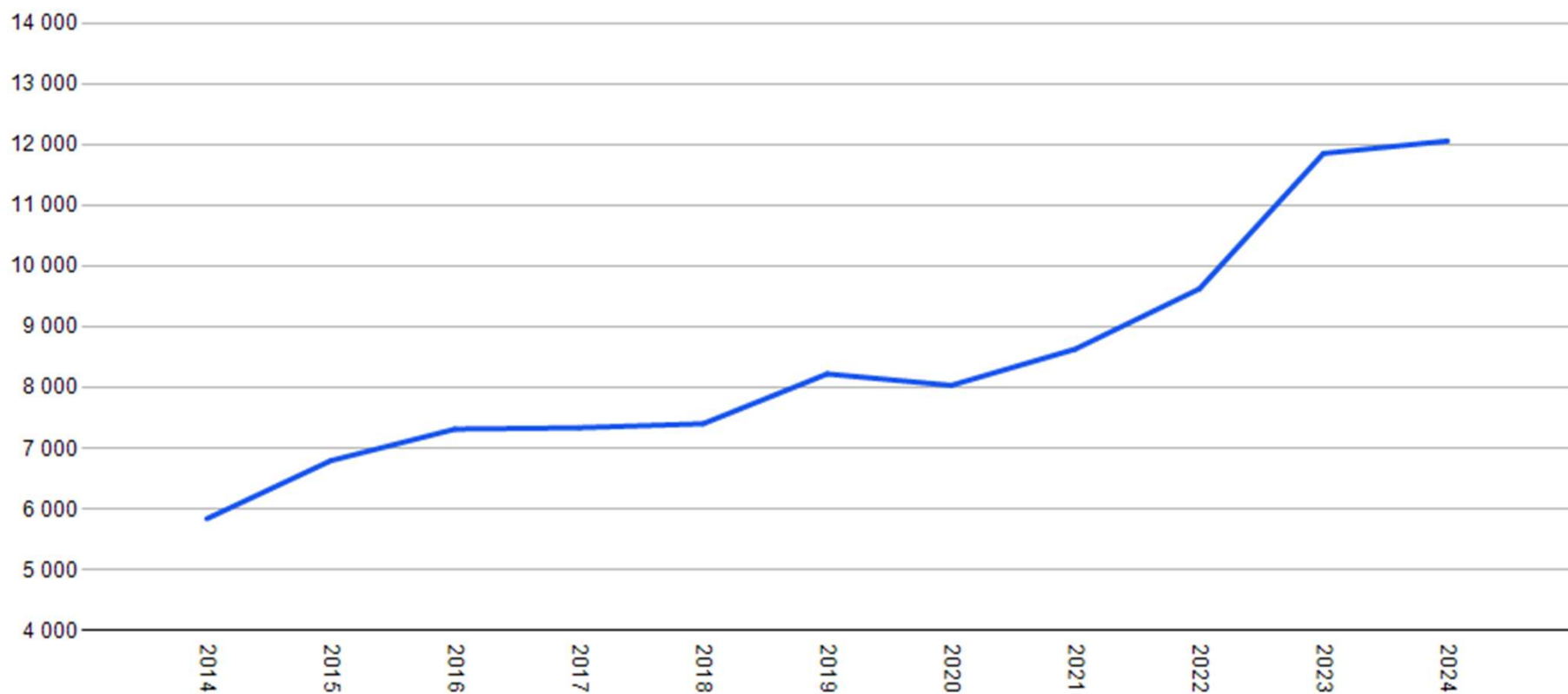
Lähde: Helsingin Sanomat
13.2.2024

Eri tietolähteet kertovat eri asioiden esiintyvyydestä

- Viranomaisrekisterit
- Viranomaisrekistereistä muodostetut tilastot
- Kansallisesti edustavat kyselytutkimukset

A large, irregular pink thought bubble with a black outline, containing text. It has three smaller circles at the bottom, suggesting a tail or connection to the main bubble.

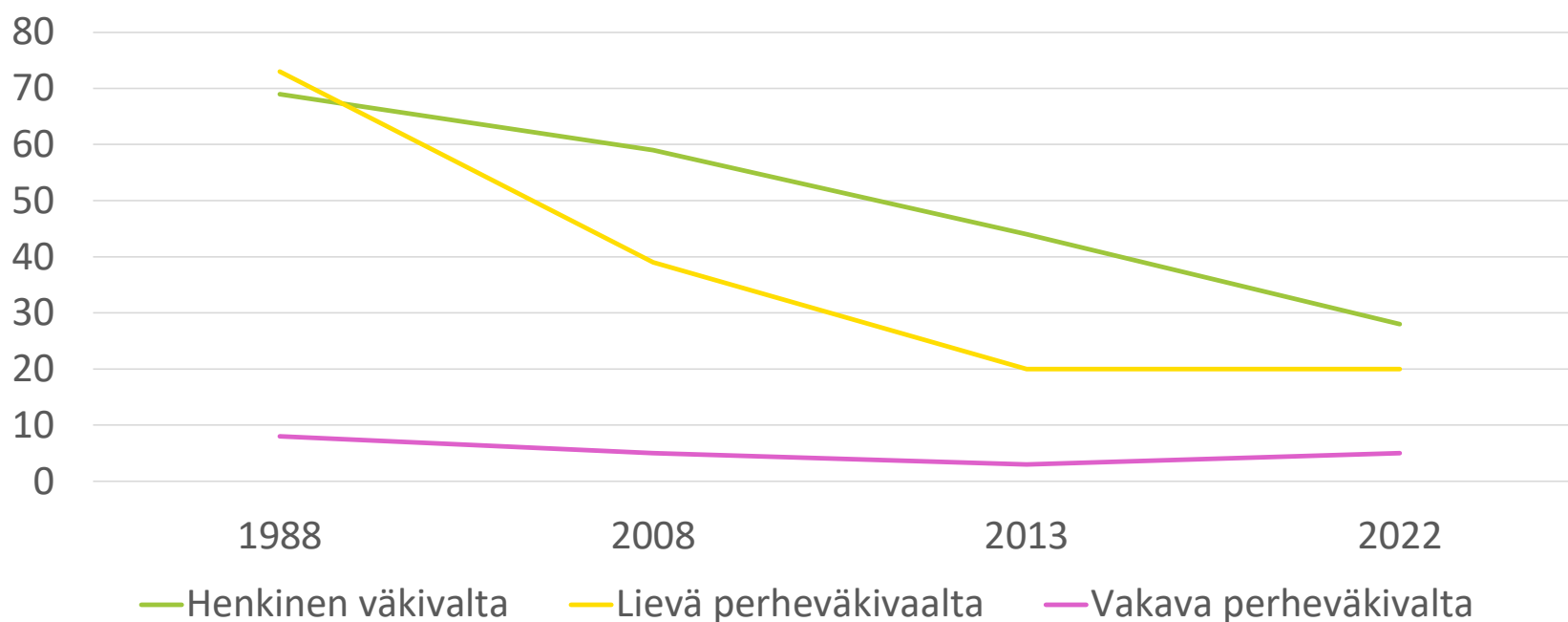
Median ja julkisen keskustelun huolipuhe perustuu liian harvoin tutkittuun tietoon tai ymmärrykseen tietolähteiden eroista

Alaikäisten (0-17 v) asianomistajien lukumäärä henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikosepäilyissä, vuosina 2014-2024

Lähde: tilastokeskus 2025

Kotona koetun väkivallan esiintyvyyden kehitys 1988-2022 kyselytutkimuksen perusteella (9-lk)

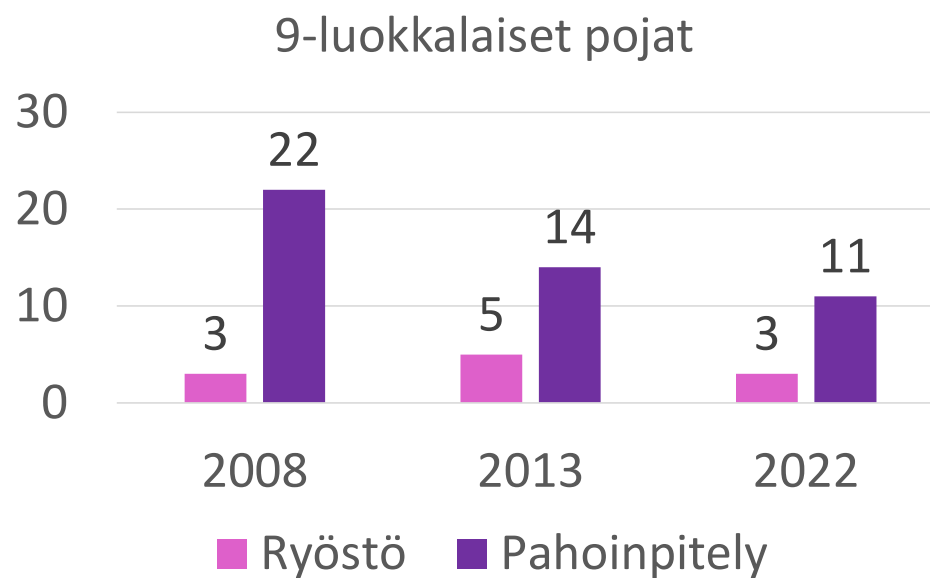
2026 ?

Lähde: Mielityinen ym., 2023

Kyselyä edeltävän 12 kuukauden aikana ryöstön tai pahoinpitelyn uhriksi joutuneiden osuus

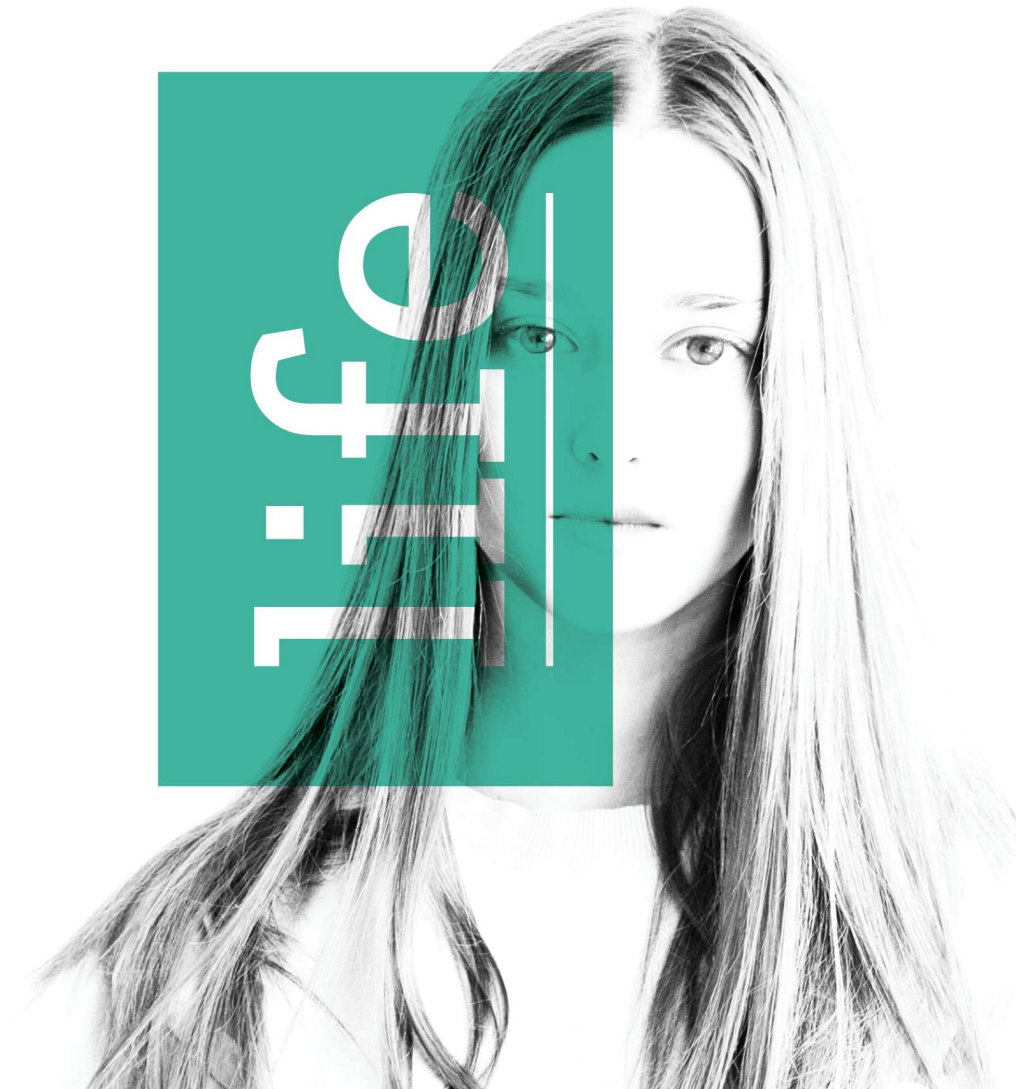

Kyselytutkimukset antavat tietoa väkivallan piirteistä

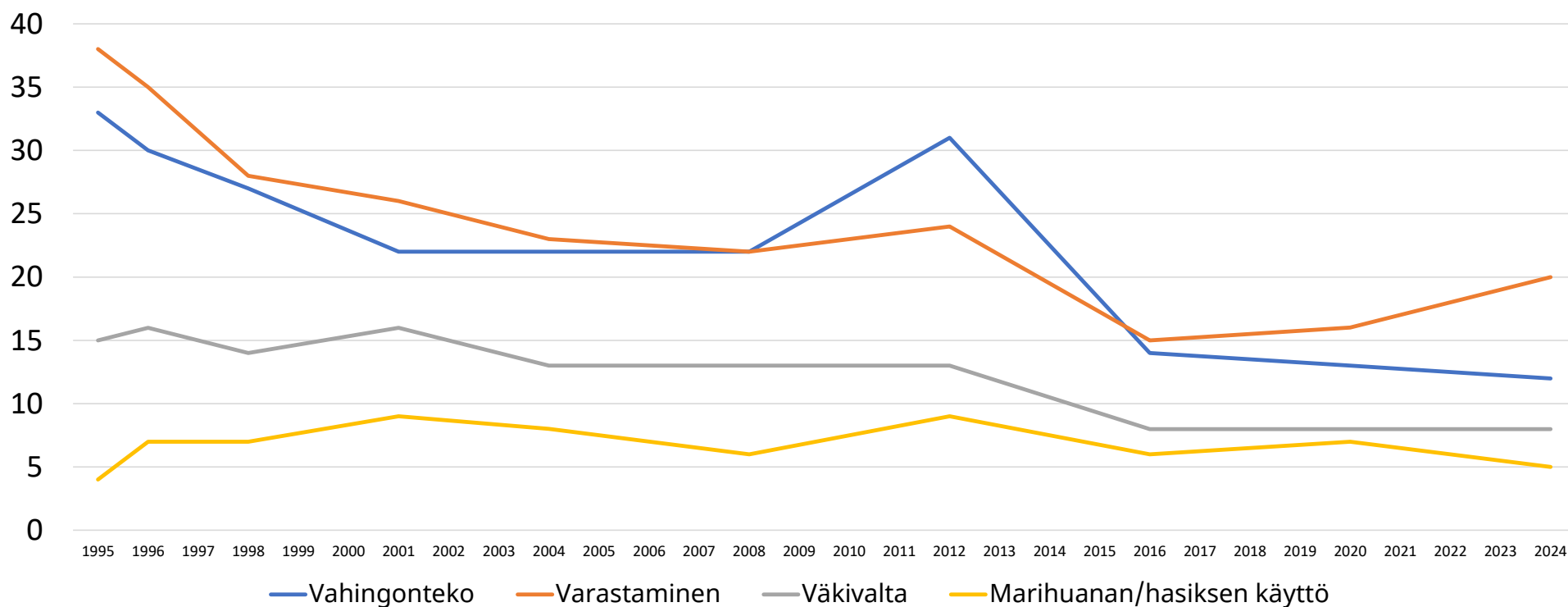
- Voidaanko perheessä koetun lievän väkivallan yhteydessä puhua enää kuritusväkivallasta?

Nuorten tekemä väkivalta

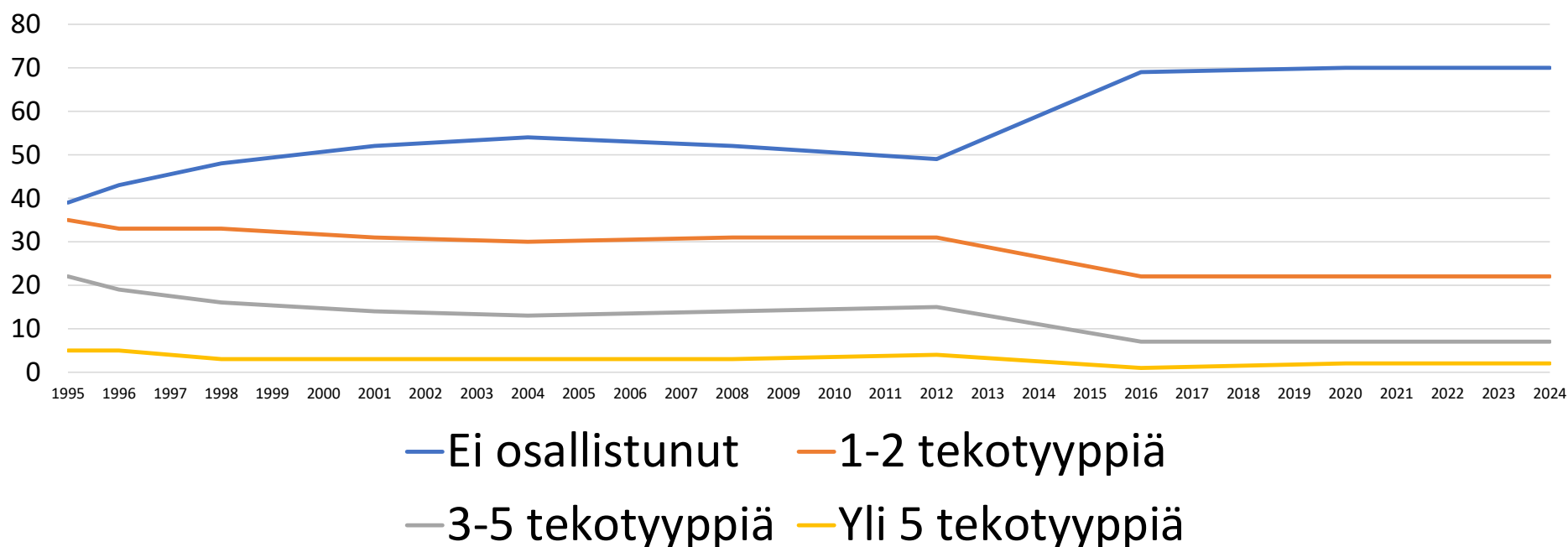

Nuorisorikollisuuskysely 2024 (9. lk)

Lähde: Suonpää ym. 2024

Tekojen kasautuminen samoille henkilöille

Lähde: Suonpää ym. 2024

Kansalliset numerot versus alueelliset havainnot

- Tutkimukset eivät kansallisella tasolla tue ajatusta väkivallan lisääntymisestä (vertaa julkinen keskustelu).
- Alueelliset kokemukset esim. poliisissa ovat silti perusteltuja:

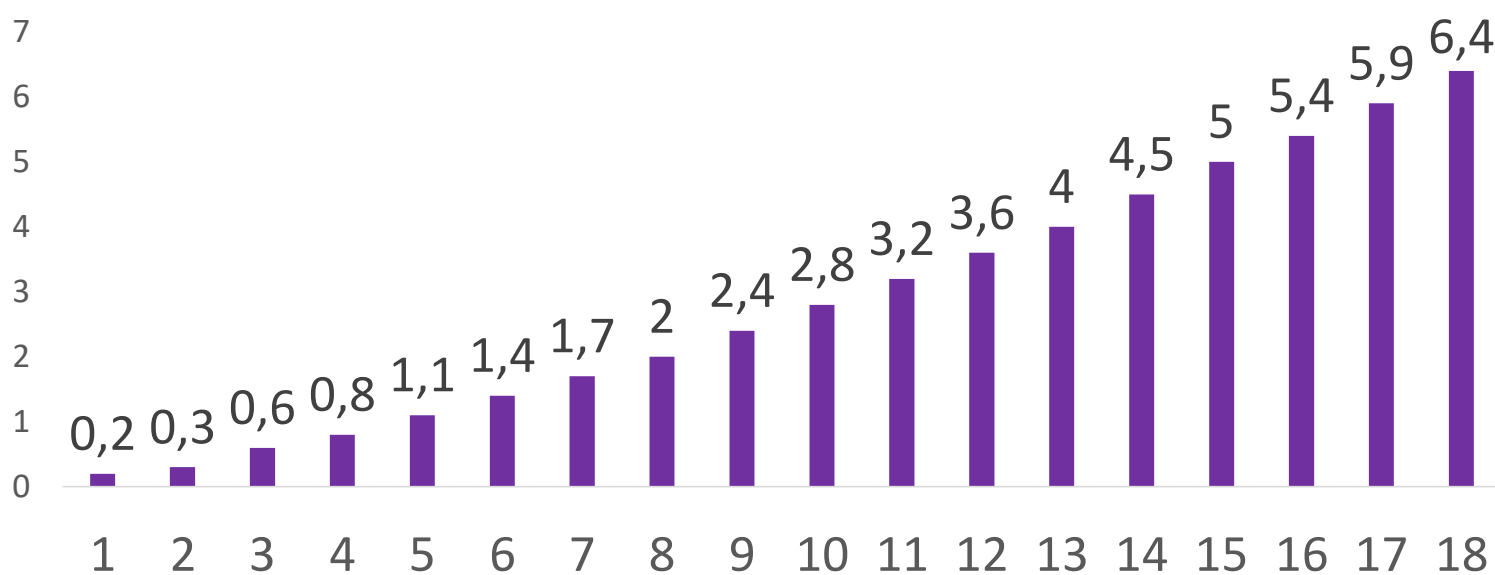
Kansallisen tason numeroilla ei saa vähätellä alueellisia ongelmia JA alueellisilla ongelma ei saa yleistää kansalliselle tasolle.

Ongelmien kasautuminen pienelle joukolle nuoria

- NRK 2024 mukaan 2% yhdeksäsluokkalaisista teki vuoden aikana viisi tai useamman eri rikoksen.
- ACElife-tutkimushankkeessamme tarkastelemme laajasti erilaisia haitallisia lapsuuden kokemuksia ja näiden kasautumista.
- Myös sieltä erottuu pieni joukko lapsia ja nuoria, joille moninaiset ongelmat kasautuvat.

Neljä tai enemmän ACE-kokemuksia, kumulatiivinen osuus ikäryhmästä

vanhemman
päihdeongelma
vanhemman
mielenterveysongelma
vanhemmalla tuomio
rikoksesta
vanhemman
toimeentulotuki
vanhempien ero
vanhemman kuolema,
lapsi väkivaltarikoksen
uhrina.

Lähde: Laajasalo ym., 2025

Millaisia ovat EVA-yksiköiden asiakkaat?

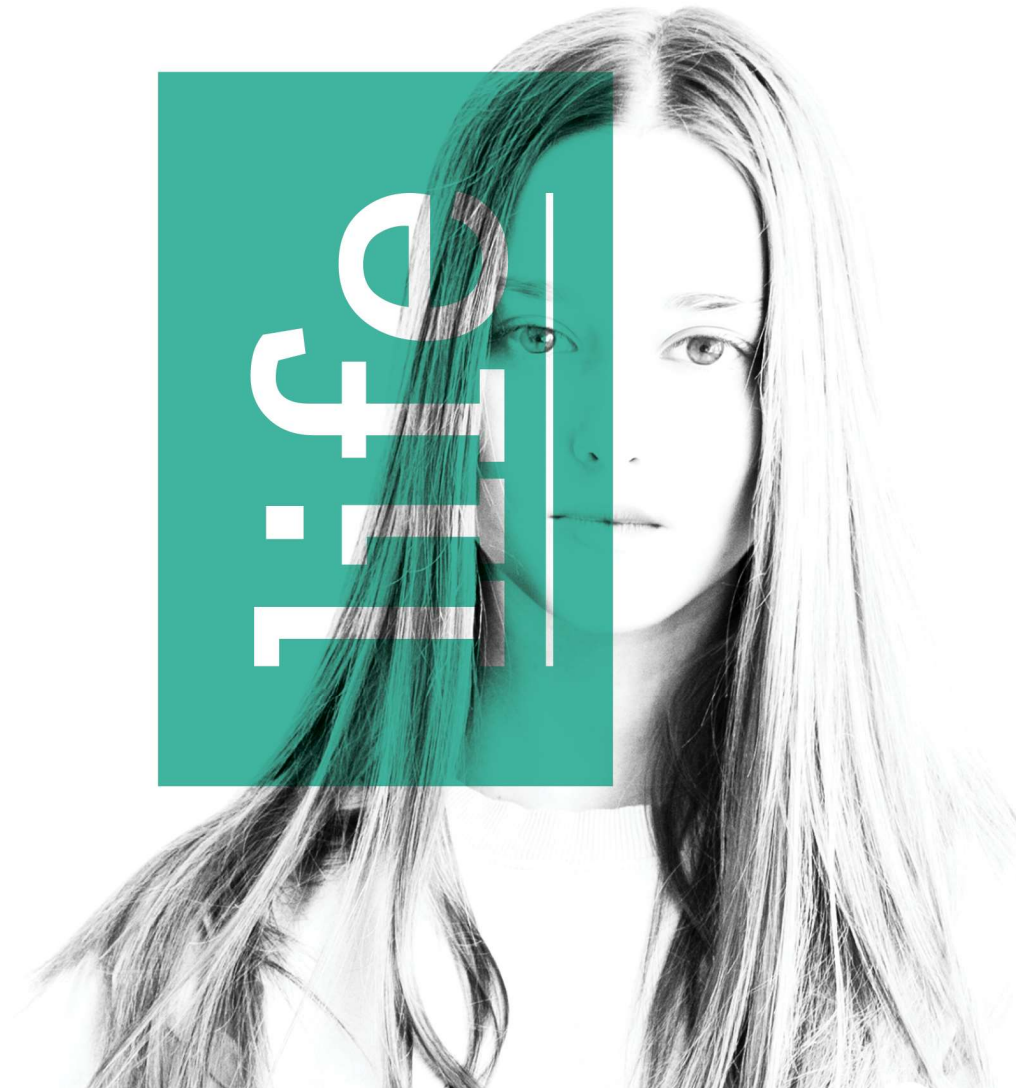
- EVA on erityistason psykiatrinen yksikkö TAYS: ssa vaikeahoitoisille ja vaarallisille alaikäisille potilaille, jonne monesti päädytään väkivaltaisen käyttäytymisen takia.
- Valtaosalla on vakava mielenterveysdiagnoosi, esim. skitsofrenia
- Tarvitsevat vaativan tason psykiatrasta erikoissairaanhoidoa.
- Vanhemmuuden puutteet yleisiä.

Lähde: Sarno ym., 2023

Suljetut laitokset väkivaltaisille nuorille

- Ongelmien moninaisuus tulee huomioida nyt osana lastensuojelulain uudistusta suunnitteilla olevissa suljetuissa laitoksissa väkivaltaisille nuorille
- Tanskasta tutkimusnäyttöä suljettujen laitosten toimimattomuudesta. (Larsen ym., 2023; Henrikson ym., 2024)

Väkivaltaan puuttuminen yhteiskunnan näkökulmasta

Rikosprosessi itseisarvona lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan puuttumisessa

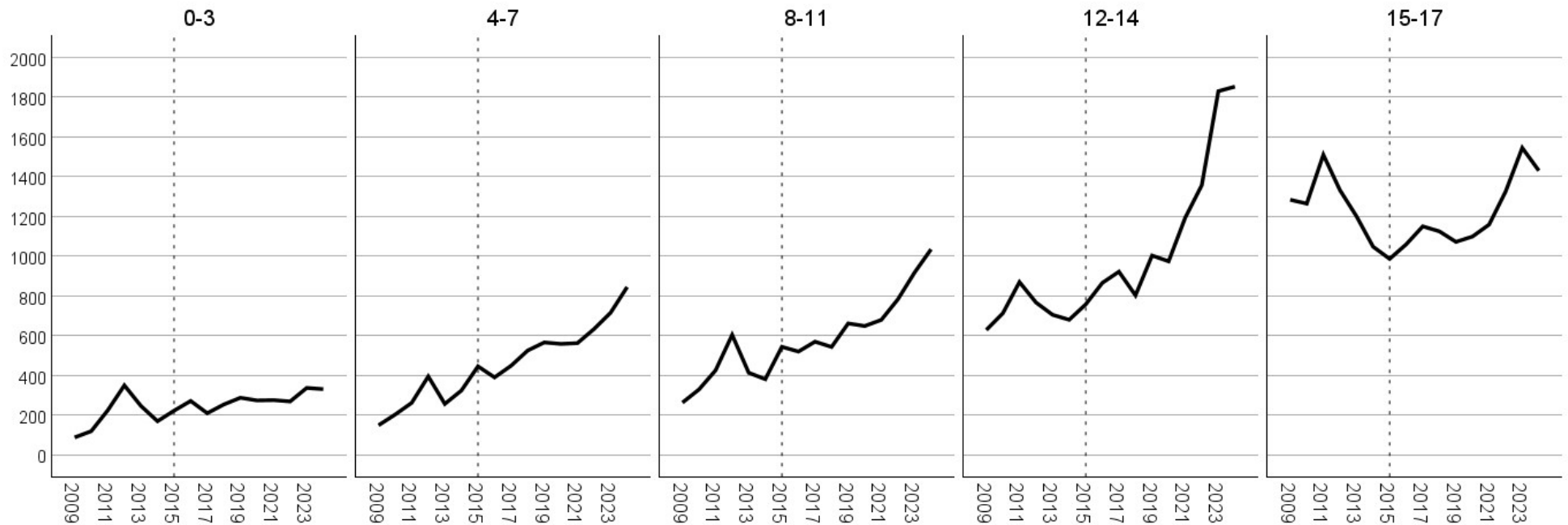
- 2000-luvun aikana Suomessa on ollut voimakas tahtotila puuttua väkivaltaan rikosoikeudellisin keinoin.
- Erityisesti juuri rikosprosessi on nähty keskeisenä toimenpiteenä puuttumisessa.
- > lapsiin kohdistuva väkivalta halutaan mahdollisimman laajasti poliisin tietoon.
- Esim. ilmoitusvelvollisuuden muutos vuonna 2015.

Rikosprosessin rinnalla kehitetty viranomaisyhteistyötä Lasta-seulamallin kehitys

- Rikosprosessikeskeisyyden rinnalla on aktiivisesti kehitetty viranomaisten välistä yhteistyötä.
- Myös viranomaisten välinen yhteistyö on kuitenkin pääsääntöisesti poliisijohtoista. Esim. Lasta-seulamalli.
- Toimintamallia sovelletaan jo laajasti koko maassa.
- Sovellustavat hieman vaihtelee, mutta mallin ydin on yhtenäinen:
  - Lasten taustatietojen kartoittaminen laajasti osana rikosepäilyn selvitystä
  - Säännölliset moniammatilliset viranomaisyhteistyötapaamiset Yhteistyön tavoitteena on jakaa viranomaisten kesken lapsen ja perheen tilanteeseen liittyvää tietoa, arvioida tilannetta kokonaisvaltaisesti ja sovittaa yhteen viranomaisten toimenpiteet.

Lähde: Fadjukoff ym., 2023; Sinkkonen & Mäkelä, 2017

Ilmoituskynnyksen lasku näkyy lisääntyneinä rikosilmoituksina

Rikosilmoituksia / 100 000 lasta eri ikäryhmissä vuona 2009-2013

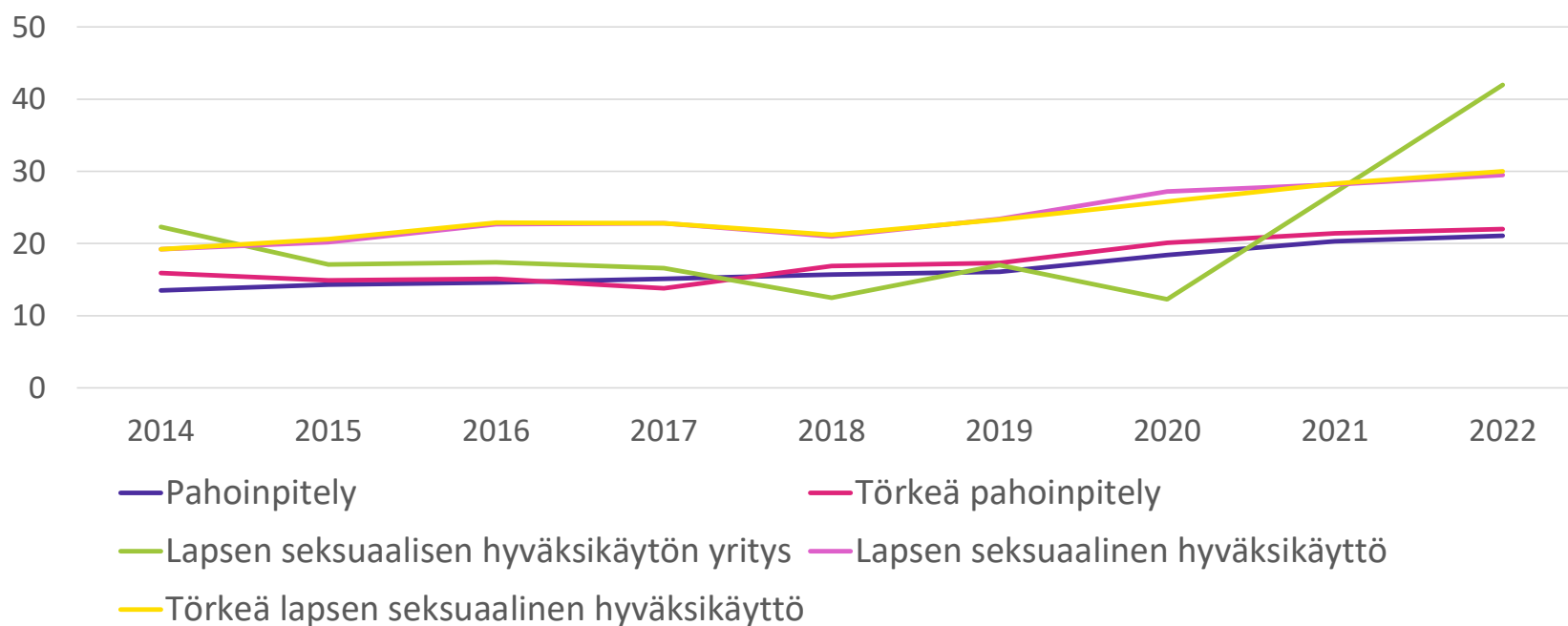
Lähde: Fadjukoff, käsikirjoitus

Rikosprosessissa eteneminen

- Syyteharkintaan menevien rikosepäilyjen määrä ei ole kuitenkaan lisääntynyt.
- Voi kertoa monesta asiasta:
  - Ei ole tapahtunut rikosta
  - Epäilylle ei ole saatavissa mitään näyttöä
  - Ilmoitukset epäselviä
  - Esitutkinta voidaan lopettaa esim. vähäisyysperustein.
  - Asiaan puututaan lastensuojelullisin toimenpitein
- Lisääntyneiden ilmoitusten tarkempi tarkastelu myös kertoo, että iso osa lisääntyneistä ilmoituksista on alle rikosvastuikäisten (15-v.) keskinäistä tappelua.

Rikosprosessin keston keskiarvot kuukausina päärikoksen mukaan vuosilta 2014–2022

Lähde: Fagerlund, M. & Ellonen, N. (2024)

Rikosprosessin käynnistämisen itseisarvo?

- Onko ilmoitusvelvollisuuden laskemisella saavutettu se, mitä tavoiteltiin: valtaosa lisääntyneistä ilmoituksista lasten keskinäistä väkivaltaa. Ilmoitusvelvollisuuden laskun taustalla oli tavoite saada perheessä tapahtuva väkivalta poliisin tietoon.
- On mahdollista, että rikosilmoituksen kautta käynnistyvän Lasta-seulamallin kautta lapsi voi saada avun, jota ei olisi ilman rikosilmoitusta saanut.
- Lapset ovat kuitenkin tällä hetkellä kohtuuttoman pitkän ajan osana rikosprosessia.
- Mitkä ovat pitkittyneen rikosprosessin hyvinvointivaikutukset lapelle ja perheelle? Pitkittynyt prosessi voi myös jäädä vaille lapsen ymmärtämää päätöstä.
- Tutkimustuloksia siitä, miten sekä poliisit että lastensuojelun sosiaalityöntekijät eivät näe rikosprosessia kaikissa tapauksissa lapsen edun mukaisena. Esim. kasvatukseen keinojen kyvyttömyyttä ei ratkaista sakkotuomiolla.

Meillä ei ole vastauksia mihinkään näistä kysymyksistä

Lapsirauharikos

- Ruotsin rikoslaissa lapsirauharikoksesta (barnfridsbrott) voidaan tuomita henkilö, joka syyllistyy esimerkiksi pahoinpitelyyn tai seksuaalirikokseen siten, että lapsi, joka on läheisessä tai aiemmassa läheisessä suhteessa sekä tekijään että uhriin, näkee tai kuulee sen.
- Taustalla ajatus, että lapsen asema rikosprosessissa vahvistuisi verrattuna siihen, että hän olisi asiassa todistajana.
- Näin lapsi ehkä pääsisi myös paremmin avun ja tuen piiriin.

Ruotsin kokemuksia

- Tällaisia rikosepäilyjä ilmoitettiin Ruotsissa poliisille vuosina 2021–2023 yhteensä 24 058.
- 15 % eteni syytteeseen 8 % johti tuomioon.
- Törkeitä tuomioita annettiin 59 kpl
- Suurin haaste on luotettavan näytön saaminen ja lähisuhteen todistaminen.

Oletetaan, että uuden lain myötä ilmoitusalttiuden lisääntyminen mukailisi ruotsalaista kehitystä...

- Tulisi poliisin tietoon Suomessa noin 5 300 lapsirauharikosta vuosittain.
- Tämä tarkoittaisi, että lapsein kohdistuvan väkivallan epäilyä koskevia rikosilmoituksia tulisi yli kolmannes lisää.
- Miten ne hoidetaan, kun emme pysty hoitamaan reaaliajassa nykyistäkään määrää ilmoituksia?
- Ilman merkittävää lisäpanostusta, vuosia kehitetty systeemimme ei tule sitä kestäämään.

Herättää paljon kysymyksiä myös lapsen oikeuden näkökulmasta

- Lapsi osallistuisi nykyistä huomattavasti useammin henkilökohtaisesti esitutkintaan ja lapsesta tulisi osapuoli läheistensä välisessä rikosasiassa.
- Lapsi joutuisi esimerkiksi kuvaamaan, millaisia ääniä hän kuuli äidin tai isän pahoinpitelystä.
- Hyvinvointivaikutukset lapseen? Oikeuspsykologisten kuulemisten tiedetään olevan lapsille monin tavoin kuormittavia.
- Aseman muutos todistajasta asianomistajaksi ei mitenkään takaa, että lapsi saisi paremmin apua ja tukea. Myös todistajan asemassa olevalle voidaan tarjota apua.
- Kysymys lähisuhteesta ja läheiskriminalisoinnista ei myöskään ole yksiselitteinen.

Olemme ACElife-hankkeen toimesta avanneet näitä ongelmia yksityiskohtaisesti tekstissämme:

Laajasalo, T., Silvennoinen, E., Fadjukoff, M., Asmundela, S., Lehtinen, M. & Ellonen, N. (2025). Lapsirauharikoksen rajat ja mahdollisuudet. Mitä voimme oppia Ruotsista ja aiemmista lainsäädäntöuudistuksista? Yhteiskuntapolitiikka, 90 (4), 385-391.

Ehdotamme, että ennen uutta lakia olisi arvioitava, miltä osin rikosoikeudellinen suoja tarvitsee täydennystä ja miten hyvin kriminalisoinnilla kyetään suojelemaan lasta.

Aikalisän paikka rikosprosessin korostamisessa

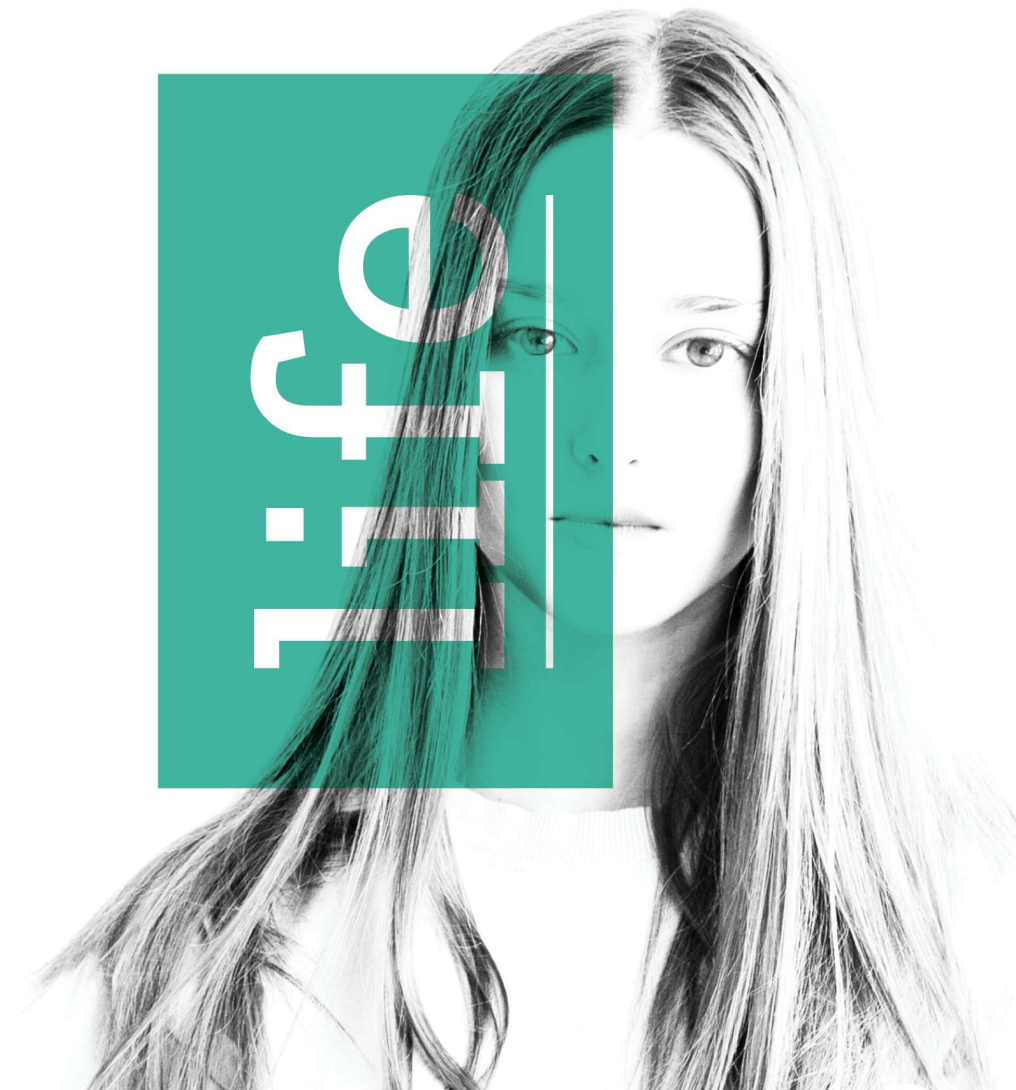
- Viimeisen vuosikymmenen aikana on tapahtunut paljon: ilmoitusvelvollisuuden muutos, Lasta-seulamalli, viranomaisyhteistyön kehittyminen yms.
- Kymmenen vuotta antaa hyvän perspektiivin arvioida muutoksia.
- Tutkimustulokset antavat viitteitä siitä, että kaikki ei ole mennyt odotetulla tavalla esim. ilmoituskynnyksen laskun osalta.
- Tulokset konkretisoivat sen, että pelkkä lakimuutos ei riitä – tarvitaan edellytykset sen implementointiin. Tehdäänkö nyt sama virhe uudelleen lapsirauharikoksen suhteen?
- Uusien lakimuutosten sijaan, tulisi ottaa aikalisä ja miettiä, miten voimme hyödyntää uuden suunnittelussa tutkimustietoja nykyisen kehityksen suunnista.

On vaara, että lapsen oikeuksien näkökulma jää kriminalisointi-innostuksen jalkoihin

- Ei ole tutkimustietoa pitkittyneiden rikosprosessien vaikutuksesta lapseen ja perheisiin.
- Ei tutkimustietoa, miten mahdollinen uusi rikos – lapsirauharikos todellisuudessa vaikuttaa lapseen.
- On mahdollista, että haitat ovat etuja suuremmat.
- Jos uuden kriminalisoinnin myötä nykyinen systeemi kaatuu, kostautuu se paitsi väkivaltaa nähneiden myös väkivaltaa fyysisesti kokeneiden lasten rikosepäilyjen tutkinnassa – merkittävä heikennys lapsen edun toteutumiseen.

Poliisin ja lastensuojelun
sosiaalityöntekijöiden
välisestä yhteistyöstä

Tutkimusta poliisin ja lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden yhteistyöstä

- Erityisesti Barnahus-hankkeen ja osana sitä käyttöönotetun Lasta-seulamallin myötä viranomaisyhteistyötä on kehitetty viimeisen vuosikymmenen aikana paljon ja sitä (erityisesti sen haasteita) on myös paljon tutkittu.
- Aikaisemmin tutkimusten keskiössä oli paljon mm. eri viranomaisia koskevat salassapitovelvoitteet ja yhteistyön mahdollistaminen niiden puitteissa. (esim. Humppi & Ellonen, 2010)
- Lasta-seulamallista on saatu hyviä tuloksia myös viranomaisyhteistyön toimivuuden näkökulmasta (esim. Fadjukoff ym., 2023).

Tutkimusta poliisin ja lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden yhteistyöstä

- Uusimmissa tutkimuksissa on tarkasteltu poliisin ja lastensuojelun prosessien rinnakkaiseloä viranomaisyhteistyössä.
- Tutkimusta on erityisesti muista pohjoismaista. Esim. Johansson 2017; Bakketeig 2017; Ponnert 2024.
- Niiden mukaan yhteistyön käytänteistä on muodostunut rikosprosessi keskeisiä ja lastensuojelu on jäänyt taka-alalle. "Poliisit kuskin paikalla ja sosiaaliviranomaiset takapenkillä. "

Tutkimusta poliisin ja lastensuojelun sosiaalityöntekijöiden yhteistyöstä

- Tutkija Mari Fadukoffin tekeillä olevan väitöskirja osoittaa, että Suomessa on käynyt samoin.
- Tutkimuksen mukaan vahvan rikosoikeudellisen suojan tavoittelu on käytännössä johtanut tilanteeseen, jossa lastensuojelun toimenpiteet lapsen hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseksi ovat riskissä jäädä alisteisiksi rikosprosessille.
- Tämä näkyy esimerkiksi luvan kysymisenä poliisilta lastensuojelun toimenpiteiden toteuttamiseksi, toimenpiteiden viivyttämisenä ja perheelle annettavan tiedon rajaamisena rikosprosessin etua mukaillen.
- Lainsäädännön ja sosiaalityöntekijöiden vastuun näkökulmasta näin ei kuitenkaan ole: Mikään laki ei aseta rikosprosessia ja lastensuojeluprosessia mitenkään järjestykseen.

- Tutkimuksen tulokset osoittavat viranomaisyhteistyön haasteet systeemissä, jossa lainsäädäntö ja käytänteet eivät saumattomasti kohtaa toisiaan.
- Myös nämä havainnot korostavat implementoinnin mahdollistamista riittäväällä tasolla.

Fadjukoff, M.: Lupa työskennellä - Rikosprosessin vaikutusvalta sosiaalihuollon työskentelyyn lapsiin kohdistuneissa lähisuhdeväkivaltaepäilyissä, artikkelin käsikirjoitus. mari.fadjukoff@tuni.fi

Kiitos!

Noora Ellonen
noora.ellonen@tuni.fi

Bakketeig, Elisiv (2017) Exploring juridification in the Norwegian Barnahus model. Teoksessa Susanna Johansson, Kari Stefansen, Elisiv Bakketeig & Anna Kaldal (toim.) Collaborating against child abuse. Cham: Palgrave Macmillan, 273–292.

Fadjukoff, M: Reporting Child Abuse to Police: Effects of a Lowered Threshold on Criminal Case Progression, käsikirjoitus

Fadjukoff, M: Lupa työskennellä - Rikosprosessin vaikutusvalta sosiaalihuollon työskentelyyn lapsiin kohdistuneissa lähisuhdeväkivaltaepäilyissä, käsikirjoitus.

Fadjukoff, Mari & Hautamäki, Sari & Hakala, Venla & Ellonen, Noora (2023) Lasta-seula-malli lapsiin kohdistuvan väkivallan rikosepäilyjen selvittämisen välineenä. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:61

Fagerlund, M. & Ellonen, N. (2024): Rikosprosessin kesto lapsiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa vuosina 2014–2022. BARNAHUS IN FINLAND – ENSURING CHILD-FRIENDLY JUSTICE THROUGH THE EFFECTIVE OPERATION OF THE BARNAHUS UNITS IN FINLAND.

Humppi, S-M., & Ellonen, N. (2010). Lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö - Tapausten tunnistaminen, rikosprosessi ja viranomaisten yhteistyö. [Sexual and non-sexual physical violence against children – recognizing, intervening and investigating the cases]. Tampere: Police University College.

Johansson, Susanna (2017) Power dynamics in Barnahus collaboration. Teoksessa Susanna Johansson, Kari Stefansen, Elisiv Bakketeig & Anna Kaldal (toim.) Collaborating against child abuse. Cham: Palgrave Macmillan, 251–271.

Laajasalo, T., Silvennoinen, E., Fadjukoff, M., Asmundela, S., Lehtinen, M. & Ellonen, N. (2025). Lapsirauharikoksen rajat ja mahdollisuudet. Mitä voimme oppia Ruotsista ja aiemmista lainsäädäntöuudistuksista? Yhteiskuntapolitiikka, 90 (4), 385-391.

Laajasalo, T., Ellonen, N., Aaltonen, M. & Martikainen, P. (2025). Haitallisen lapsuusajan kokemusten yhteydet nuorten koulutuspolkuihin, mielenterveyteen ja väkivaltarikollisuuteen. Yhteiskuntapolitiikka 90 (3): 217-229.

Larsen et al. (2023): New system responses to juvenile crime. Experiences from Denmark. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab.

Henriksen et al. (2024): Crime prevention, support or punishment? Introducing an ambiguous system of youth justice in Denmark. Youth Justice.

Magnusson, Mikaela & Joleby, Malin (2025) Barnfridsbrott (lapsirauharikos) – Perheväkivaltaa todistaneita lapsia koskeva lainsäädäntö [Diaesitys webinaarissa]. Esitetty 4.4.2025. Barnafriid, Linköpings universitet.

Mielityinen, L., Hautamäki, S., Hakala, V., Fagerlund, M., & Ellonen, N. (2023). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022: Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988–2022.

Ponnert, Lina (2024) Accumulated Silence When “Passing the Buck”: Organisational Tensions in Child Welfare Investigations. Teoksessa Susanna Johansson, Kari Stefansen, Elisiv Bakketeig & Anna Kaldal (toim.) Justice and Recovery for Victimised Children. Cham: Springer International Publishing, 113–139.

Sarno, A., Kaltiala, R., Työläjärv, M., & Kaarne, M. (2023). Erityisen vaikeahoitoiset alaikäiset psykiatriset potilaat - keitä he ovat? ERIKOISLÄÄKÄRI, 33(3), 86-90.

Sinkkonen, Minna & Mäkelä, Jukka (toim.) (2017) LASTA-hanke. Kokemuksia viranomaisten yhteistyön ja tietojenvaihdon koordinoinnista lapsen kohdistuneissa pahoinpitely- tai seksuaalirikoksen epäilytilanteissa. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Suonpää, K., Raeste, A., & Saartenoja, K. (2024). Nuorten rikoskäyttäytyminen ja uhrikokemukset 2024. (Katsauksia; Nro 64/2024). Helsingin yliopisto, kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti. <http://hdl.handle.net/10138/587280>

Tilastokeskus 2025 Suomen virallinen tilasto SVT (2025): Rikos- ja pakkokeinotilasto: Rikosten asianomistajat sukupuolen, iän hyvinvointialueen, laskentatavan ja ilmoitusvuoden mukaan, 2000–2023. https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_rpk/statfin_rpk_pxt_13jm.px